

Съвременният библиотекар с лице към Европа

През 1999 г. Съветът за културно сътрудничество към Съвет на Европа приема **“Препоръки за библиотечното законодателство в Европа”**. Те **обхващат четири направления:**

- Интелектуалната свобода и библиотеките;
- Националната информационна политика;
- Авторското право и библиотеките като посредници;
- Опазване на библиотечното наследство.

Библиотеките се определят като съществен и незаменим компонент на културната, образователна и информационна инфраструктура на обществото. Те са неделима част от културното наследство.

Промените в развитието на библиотеките в съответствие с препоръките на Съвета на Европа могат да се осъществят само от компетентни библиотекари, добре информирани за възможностите за търсене на информация, с обща култура и добре познаващи обществените процеси. Чрез различни модули на обучение към висшите училища, библиотекарите продължават образованието си в посока на усвояване на нови знания и умения.

Квалификация на библиотечния персонал

В България има два Центъра за продължаващо образование и квалификация - ЦПОБ към СБИР и новосформирания се Център за продължаващо образование към СВУБИТ. Отделни библиотеки като Библиотеката при Нов български университет, Регионална библиотека “Пенчо Славейков” - Варна, Регионална библиотека - Велико Търново и др. са организатори на семинари и обучения за библиотекарите от цялата страна.

Но като цяло липсва държавна политика за изграждане на система за продължаващо обучение и квалификация и това е една от причините да няма единни критерии за оценка на образованието и квалификацията на библиотекарите. В крайна сметка, независимо кой какви курсове е завършил и какви компетенции притежава, не е създадена връзка между знанията, уменията и заплащането на библиотечния труд. Преподготовката на библиотечните специалисти трябва да бъде част от държавната

политика на страната - не спорадични съвещания и семинари, а изградена система за непрекъснато образование.

Регионална политика за квалификация на библиотечния персонал

На регионално ниво, отдел “Методичен” на Народна библиотека “Иван Вазов” Пловдив като отговорен за квалификацията на библиотечния персонал, има ежегодна програма за квалификация.

Тя включва провеждането на два семинара за всички библиотеки в региона- единият от няколко години насам е посветен на обзор на нова българска художествена литература, наградени автори и книги за предходната година, а за втория семинар се избира най-актуалната за годината тематика. На тези семинари се канят за лектори преподаватели от висшите училища в България.

Наши гостуващи лектори са били проф. Ани Гергова, доц. Александър Димчев, доц. Симеон Недков, доц. Красимир Петков, доц. Снежана Илиева, доц. Добринка Стойкова, доц. Мария Младенова, доц. Инна Пелева, научните сътрудници д-р Радка Колева, Ваня Грашкина, Цветанка Панчева, Анета Дончева, Александър Казанджиев, Славка Шопова, Маргарита Дюлгерова, Красимира Ангелова, Красимира Папазова и др.

Библиотеките и евроинтеграцията

През 2003 година отдел Методичен на НБИВ се регистрира като потребител на информация и услуги на Евро-български културен център София и започна да получава и да разпространява информационните издания за ЕС сред най-големите обществени библиотеки на Пловдивска област.

Планирани бяха семинари и работни срещи за разпространяване на информация за ЕС, за европейски проекти и участието на обществените библиотеки в тях.

Още през 2002 година беше организиран регионален семинар на тема ”Европейски проекти”, с гостуващ лектор н.с. Ваня Грашкина, координатор за България на проектите на ЕС за публичните библиотеки, която запозна библиотечарите с проекта PULMAN, а през 2005 г., юни месец се проведе семинар на тема ”Библиотеките и ЕС” с лектор Ели Попова, завеждащ отдел “Официални издания “ на Националната библиотека и координатор по евроинтеграцията на българските библиотеки.

“Европейската културна политика и библиотеките” беше тема на редица съвещания, проведени през 2005 година с библиотекарите от читалищните библиотеки на общините Карлово, Първомай, Хисар, Калояново, Марица, Родопи. Двудневният семинар (11-12 октомври 2005), “Ролята на обществените библиотеки в представянето на информация за ЕС. Добри практики в представянето на информационни услуги” беше една от проявите на НБ “Иван Вазов” - Пловдив, избрана сред шестте библиотеки в страната от Делегацията на Европейската комисия в България и СБИР за домакин на работна среща на посочената по-горе тематика. Присъстващите на семинара бяха библиотекарите от Пловдив и областта, Пазарджик, Смолян, Хасково, Стара Загора. На семинара лекторите споделиха виждането си, че библиотеките трябва да намерят своето място в общинските планове за развитие и да се включват в европейски проекти в партньорство с другите институции и организации.

Разглеждане на основните насоки на европейския проект CALIMERA се състоя в залата на Исторически музей, Пловдив през ноември 2005 година на проведения съвместен регионален семинар на тема “Библиотеки, архиви и музеи-модел на ефективно партньорство”. Базирайки се на дигиталните технологии и интернет, както и на традиционните носители на информация, библиотечната, музейната и архивната колегии от Пловдивски регион се стремят към изграждане на регионална мрежа от краеведски ресурси.

Библиотеките и информационните технологии

Европейският парламент препоръчва на страните –членки да адаптират програмите за обучение на библиотечния персонал към развитието на информационното общество. Стартиралата европейска програма Телематика цели да включи всички библиотеки в информационните и комуникационните структури на европейските държави. Подкрепят се проекти, свързани с новите информационни системи, които да подпомогнат достъпа на потребителите до библиотечни и информационни ресурси от цял свят. На европейско ниво е направено не малко, за да се осъзнае новата роля на библиотеките като посредници между все по-големия обем информация и потребителите.

Навлизането на новите технологии в работата на библиотеките наложи провеждането на семинари, свързани с автоматизацията на библиотечните процеси. Предоставихме възможност на двете конкурентни фирми в България за библиотечен софтуер – СофтЛиб и РС-ТМ да направят презентации на модулите си пред голяма библиотечна аудитория. Група библиотеки, след тези презентации закупиха софтуерните пакети и

пристъпиха към автоматизиране на основните процеси. Големите обществени библиотеки в град Карлово и Първомай започнаха и ретроконверсия на каталозите си.

Нуждата от компютърни умения и придобиване на начална компютърна грамотност ни подтикна да организираме на няколко етапа компютърни обучения за групи библиотекари от системата на училищните, читалищни и университетски библиотеки.

Привлечени за целта бяха преподаватели от Математическа гимназия Пловдив, Софийски университет, частни компютърни фирми. Написани бяха докладни записки до Общинските администрации на група общини за осигуряване на средства за обучение на библиотечния персонал от общинските бюджети.

Средствата от допълващата субсидия за читалищата, които големи читалищни библиотеки от град Пловдив и региона спечелиха, бяха вложени за компютърна техника и осигуряване на библиотечен софтуер. Вначалото на 2006 година изработихме сводна таблица за библиотеките от региона, обобщаваща сведения за наличието на компютри в библиотеките, библиотечен софтуер, локални мрежи, собствени бази данни, автоматизирани читателски места, достъп до интернет, електронни адреси, собствен уеб-сайт и технически средства като скенер, принтер, ксерокс, мултимедия.

Всяка следваща година отбелязваме ръст на компютърната техника и достъпа до интернет в библиотеките. За наша радост, една голяма част от библиотекарите имат вече достъп до виртуалното пространство и това съдейства за увеличаването на електронните експертни консултации за колегите от най-отдалечените библиотеки в региона.

Като следващ етап от програмите за квалификация планираме обучения за по-високи нива компютърна грамотност и знания за методика на деловата електронна кореспонденция, провеждане на телеконференции, създаване на собствени бази данни, създаване на уеб-страници, изработване на презентации и мултимедийни текстове за библиотечно-информационните дейности, изграждане на информационни системи и мрежи, създаване на предметен рубрикатор, стратегии на търсене в бази данни и обмен на информация, концепция за ретроконверсия и изработване на стратегия за автоматизация и др.

Изводи

Най-голямото богатство на библиотеките са библиотекарите. От тяхната компетентност и интелигентност зависи крайният резултат на всяка една библиотечно-информационна дейност. От респекта, който внушава библиотекарят сред ползвателите на библиотеките, зависи имиджа на библиотеката сред останалите институции, влиянието и в обществото.

Съвременният библиотекар не е пасивен член на персонала, обслужващ, вече заявени интереси на потребителите, а активен организатор на информацията и застъпник на идеята, библиотеката да заеме полагащото и се място сред другите културни и образователни институции в страната.

Той поема отговорност за съдбата си, участва в нейното проявление и не се чувства жертва на обществените и технологични изменения в глобализацията се свят. За да промени своя имидж, библиотекарят трябва сам да промени нагласата си, че управляващите не го забелязват, че е беден, че работи в институция, която не се оценява в достатъчна степен от държавата. Професионалното и лично самочувствие са задължителни в работата, във връзките с обществеността, за да се изгради нова представа за библиотеката като творческа лаборатория, като място в което всеки е важен и ценен.

Убедеността, че библиотеката е това духовно пространство, в което всеки може да прояви най-доброто от себе си, не се постига с голо самочувствие. Тя идва от експертните знания, относно съдържанието и организацията на библиотечните и информационни ресурси. Високата самооценка е плод на непрекъснатата квалификация и учене през целия живот как да се търси, организира и разпространява информацията, как да се предложат релевантни и качествени услуги на потребителите, как да се разбират техните емоционални и социални потребности, как да се създава нова работна среда и комфорт, как да се допринесе за израстването и личното усъвършенстване, как да се планира успешно времето и да се изградят партньорства и връзки с ключови хора и институции, които биха съдействали за промяната.

Днес, никой не е в състояние сам да се справи с нарасналите отговорности и задачи. Сътрудничеството с други библиотеки и организации, с професионалисти от системи за управление на информацията, с преподаватели от висшите училища, е необходимо условие да се подобри качеството и ефективността на библиотечния труд. През последните години на прага на интеграцията с Европа, още повече се осъзнава необходимостта от принадлежност към професионална общност, от

професионални дискусии и солидарност при взимането на важни решения, издигащи имиджа на библиотечната професия.

Така, както е необходима цялостна стратегия за развитието на библиотеките в България, е нужна и стратегия за професионалното израстване на библиотекарите. Необходима е цялостна политика за библиотечно образование, квалификация и преквалификация на библиотечния персонал.

Стефка Илиева, специалист от отдел "Методичен" на

Народна библиотека "Иван Вазов" Пловдив